

Madencilikte Yeni Düzenlemeler

Hande UZUNOĞLU

Ülkemiz, yeraltı kaynakları açısından zengin bir ülkedir.

Dünya maden kaynakları içerisinde ülkemizin payına baktığımızda;

Bor, feldspat, barit, stronsiyum tuzları, manyezit, diatomit, fluorit, linyit, trona, volfram, antimuan, civa, altın, gümüş, çinko, kurşun ve krom dünya rezervleri içinde % 0,5'den fazla paya sahip olduğumuz madenlerdir.

Bunlara ek olarak; mermer, perlit, pomza, bentonit, kayatuzu, jips, kalker-marn, zeolit, sodyum sülfat, toryum, nadir toprak elementleri, olivin, asbest, lületaş, sepiyolit, profillit, dolomit, kalsit, jips, kuvars-kuvarsit, silis kumu, zımpara ve kireçtaşı dünya rezervleri içinde % 0,5'den büyük paya sahip olduğumuz (zengin sayılabileceğimiz) madenler arasındadır.



Petrol, taş kömürü, doğal gaz, demir, bakır, manganez, nikel, kobalt, molibden, arsenik, uranyum, kükürt, fosfat, vollastonit, mika, talk, süs taşları ise fakir olduğumuz madenlerdir.¹

Madencilik sektörü sanayileşmenin temel girdilerini üreten bir sektör.

Genel olarak;

Ülkemizde madencilik sektöründe 50 üzerinde farklı maden ve mineral üretiliyor.

Madenciliğin yüzde 85'i kamu sektörü, yüzde 15'i özel sektör tarafından yapılıyor.

Özel sektör endüstriyel minerallerin üretiminde yoğunlaşırken, kamu sektörü mineral yakıtlar ve metalik cevher üretiminde ağırlığını koruyor.

Sektörün ülke ekonomisindeki yerini değerlendirmek üzere bazı verilere göz atmak gerekiyor.

¹ ÖZKAN Yusuf Ziya, MTA Genel Müdürlüğü, ANKARA

**Tablo 1. 2000–2005 Yılları Arasında Maden Sektörünün GSMH İçindeki Payı**

| YILLAR | GSMH milyar \$ | Madencilik Milyon \$ | Madenciliğin payı % |
|--------|-------------------|-------------------------|---------------------------|
| 2000 | 202.0 | 2.282 | 1,14 |
| 2001 | 144.5 | 1.747 | 1,20 |
| 2002 | 181.8 | 1.937 | 1,06 |
| 2003 | 238.5 | 2.580 | 1,10 |
| 2004 | 317,7 | 3,818 | 1,20 |

Kaynak: TÜİK

Sektörün GSMH içindeki payı 2000 ile 2004 yılları arasında tabloda görülüyor. Buna göre; kısmi de olsa sektörün GSMH içindeki payında bir artış var.

2005 yılının üçüncü döneminde madencilik sektörü katma değeri yüzde 3,6 oranında arttı.

İlk dokuz ayda gerçekleşen katma değer artışı ise yüzde 11,2.

DPT'nin verilerine göre 2004 yılı maden ihracatı 649 milyon dolardı. Bir önceki yıla göre yüzde 38,4'lük bir artış yaşandı.

2005 Ocak-Kasım dönemi içerisinde ise maden ihracatı 716 milyon dolara ulaştı. Bu durumda 2004 yılının aynı dönemine göre ihracatın yüzde 22,9 arttığı görülüyor.

İhracatçı Birliklerinin verilerine göre geçen yıl 73.4 milyar dolar olan toplam ihracat içerisinde madencilik sektörünün ihracatı 1.5 milyar dolardan fazla.

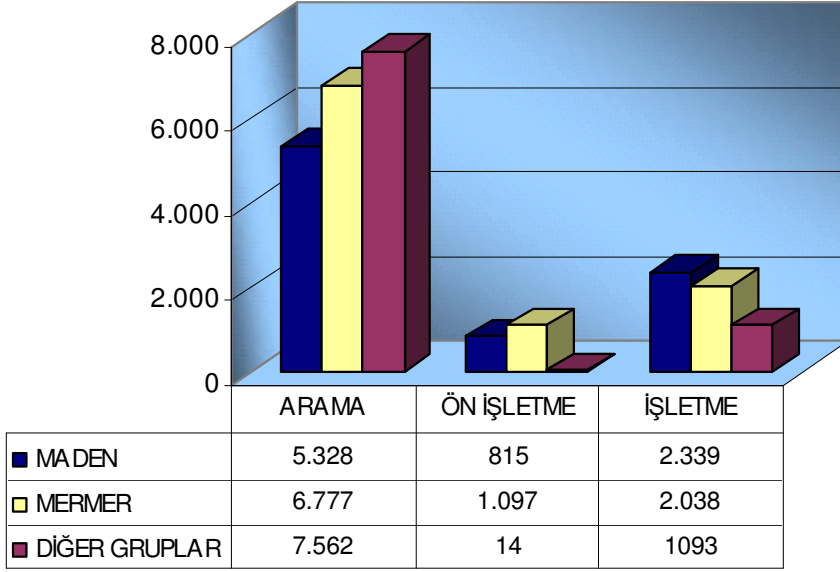
Bir başka ifadeyle madenciliğin ihracat içinde payı yüzde 2 dolaylarında.

Bununla beraber ihracatın büyük bir bölümünün doğal taşlardan karşılandığı ifade ediliyor.

Ayrıca geçen yılın verilerine göre en fazla ihraç edilenler arasında mermer ve traverten yer alıyor.

Ülkemiz genelinde toplam ruhsat sayısı 18 binlerden, 28 bin'e çıkarıldı.

Sadece 2005 yılında işletme ruhsatı alanların sayısı toplam 5.470 iken arama ve ön işletme ruhsatı alanların sayısı sırasıyla 19.667 ve 1.926'tır.

Grafik 1. Türkiye Geneli Ruhsat Dağılımı

Kaynak: MİGEM (2005 Kasım DTM verileri)

Maden İşleri Genel Müdürlüğü verilerine göre işletme ruhsatı ile arama ruhsat sayısında 2004 yılında bir önceki yıla göre düşüş görülüyor.

Bu ekonomik değerlendirme karşısında maden sektörünü çıkmaza sokan durum maden aramalarının yetersizliği olarak düşünülebilir.

Ne var ki bor, altın ve uranyum gibi milyarlarca dolarlık yeraltı kaynaklarını yeterince kullanamıyoruz.

Yakın tarihte Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı'ndan yapılan açıklamalara göre maden sektörü ile ilgili çok önemli gelişmeler yaşanacak.



MTA'nın yatırım bütçesi artırılarak "Derin Saha Madenciliğine" geçilmesi düşünülüyor.

Daha önceki uygulamalarda yüzeyde 200 metre derine kadar olan aramaları ifade eden Mostra madenciliği uygulandığı için ülkemiz rezervleri konusundaki bilgiler sadece bu alanla sınırlı tutuluyordu.

Avrupa'da ise maden arama ortalama 1100 metre dolaylarında.

Ülkemizde maden aramalarında 1100 metreye inildiği takdirde rezervlerimiz 5 kat artabilecek.

Bunun yanı sıra maden sektöründe ruhsat, işletme, üretim ve yatırım sahipleri arasında iş bölümü oluşturulmak isteniyor.



Maden arama, sondaj, üretim ve yatırım konularında MTA'nın yanı sıra özel sektör de uygulamaların her aşamasında yer alacak.

Bu bakımdan belli ölçüde özelleştirme çalışmalarının yapılması da sektöre yeni bir ivme kazandıracaktır.

Ayrıca, bundan sonra maden sektörüne ait veriler GIS olarak adlandırılan coğrafi bilgi sistemine işlenecek. Arama ve üretim faaliyetleri bu sistem ile yürütülecek.

Bütün bu gelişmeler doğrultusunda madencilikte üretimin artırılması hedefleniyor.

Nitekim 2002 yılında 1,9 milyar dolar olan maden üretiminin 2005'te 4,5 milyar dolara yükseltildiği belirtiliyor.

Maden sektöründe 2010 hedefi yaklaşık 12 milyar dolar.

Üretimin artmasıyla beraber sektörde istihdam da artacak.

Uygulanacak olan yeni yöntemler sektörde devrim yaratacak nitelikte.

Bu durumdan sektör temsilcileri çok umutlu. Çünkü bu uygulamalar sayesinde sektörün önü açılacak.

Doğalgaz konusunda sıkıntıların yaşanması enerji politikalarında kendi kaynaklarımızın depolanmasına ve kullanımına öncelik vermenin gerekliliğini ortaya koymuştur.

Umuyoruz ki maden sektöründeki atılımlar ile bunu bir ölçüde gerçekleştirmeye başlayacağız.

Kaynaklar:

- ◆ www.migem.gov.tr
- ◆ www.mta.gov.tr
- ◆ Ekonomik Gelişmeler, Aralık 2005, www.dpt.gov.tr

